

Лілія Уклеїна – заступник директора з навчально-виховної роботи, Державний навчальний заклад «Богуславський центр професійно-технічної освіти», м. Богуслав, Україна.

Коло наукових інтересів: розвиток професійно-технічної освіти, самовдосконалення особистості, світові тенденції розвитку професійно-технічної освіти.

✉ Liya_08@ukr.net

🆔 <https://orcid.org/0000-0003-3826-9462>

УДК: 377:37.01:005

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-101-113>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ АДМІНІСТРАТОРІВ СФЕРИ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Анотація У статті охарактеризовано організацію проведення експериментальної роботи, доведено ефективність моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О шляхом представлення результатів дослідження та наведено методичні рекомендації щодо практичного її впровадження в освітню практику.

Метою дослідження є розробка та апробація моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів.

Педагогічний експеримент було здійснено у період з 2018 до 2021 рік включно. Він містив три взаємозумовлених та пов'язаних етапи: констатувальний, формувальний, узагальнювальний. До проведення експериментального дослідження було залучено однаковий кількісно-якісний склад респондентів з урахуванням стажу роботи, кваліфікації, форми навчання, що забезпечило вичерпне відображення генеральної сукупності, сформувало вибірккову сукупність та забезпечило її репрезентативність для проведення статистичної обробки даних.

Ключові слова: модель управління; заклад професійної (професійно-технічної) освіти; управління підготовкою фахівців; підготовка майбутніх адміністраторів.

Постановка проблеми У нинішніх умовах до підготовки майбутніх адміністраторів сфери підприємництва висуваються підвищені вимоги щодо професійних і особистісних якостей. Різномісний індивідуальний розвиток, надзвичайно високий рівень професіоналізму, переорієнтації на продуктивність, трансформація змісту підготовки майбутніх фахівців передбачає формування якісної педагогічної позиції.

Реалізація нових напрямів розвитку освіти потребує використання інноваційних технологій, творчого пошуку нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання, управління навчальним процесом, а також передбачає визначення низки педагогічних умов ефективного процесу підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень. Проведення експериментальної перевірки базувалося на реторичних положеннях організації педагогічних досліджень, що знайшли своє відображення

у працях вітчизняних С. Гончаренка (Гончаренко, 2008, с. 278), С. Сисоєвої (Сисоєва, 2017, с. 26–30), І. Підласого (Підласий, 1998, с. 343), Є. Хрикова (Хриков, 2017, с. 237) та зарубіжних вчених М. Брейя (Brey, 2003, с. 209–224), Д. Філіпса (Phillips, 2006, с. 301–319) та ін.

Аналіз наукової літератури та вивчення теми дослідження засвідчили відсутність конкретного дослідження, в якому було б розроблено модель управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О та відповідний інструментарій для експериментального супроводу такої діяльності, відповідно не проводилась апробація такої моделі та не досліджено вплив її використання на розвиток ЗП(ПТ)О.

Головною метою цієї статті є розробка та апробація моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів.

Вирішення означеної проблеми зумовило проведення експериментального дослідження, у ході якого вирішувалися такі **завдання**:

- апробація розробленої нами моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О за розробленим поетапним алгоритмом дій;
- перевірка ефективності визначених організаційно-педагогічних умов управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О та аналіз отриманих результатів;
- розробка методичних рекомендацій «Управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у закладі професійної (професійно-технічної) освіти».

Основні методи дослідження: аналіз наукової літератури з обраної теми, методи математичної статистики, узагальнення та систематизація.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Дослідження складається з кількох етапів: констатувального, формувального, узагальнюючого.

На констатувальному етапі експерименту (2017–2018) за його мету було обрано аналіз стану підготовки майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О. Для цього були організовано та проведено узагальнення наукових розвідок з питань підготовки майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, уточнено понятійно-категоріальний апарат; розроблено завдання та інструментарій експериментального дослідження: вибір об'єктів експерименту (експериментальні ЗП(ПТ)О), розподіл на контрольні (далі – КГ) та експериментальні (далі – ЕГ) групи вибірки; визначено методику статистичного опрацювання даних експертних вимірювань; організаційно-технічну підготовку здійснення експерименту: розроблення необхідного інструментарію – відповідних кваліметричних методик, формування груп індикаторів їх поточне коригування, відповідно до умов діяльності в ЗП(ПТ)О; виокремлено організаційно-педагогічні умови управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, побудовано модель управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, встановлено логічні зв'язки між складниками моделі, підходами, етапами, принципами; підготовлено необхідні матеріали для практичного застосування; визначено комп'ютерні технології для фіксування, оброблення та аналізу отриманих результатів.

Другий формувальний етап (2019–2020 рр.) експерименту охоплював: проведення першого вимірювання («вхідного» моніторингу) рівня підготовки майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, які брали участь в експерименті; обробку та аналіз результатів вимірювання з метою визначення можливості вирішення встановлених проблем у діяльності ЗП(ПТ)О; проведення подальших вимірювань – «вихідного» моніторингу за допомогою введення експериментального чинника – організаційно-педагогічних умов та моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О; комплексне оцінювання в динаміці підготовки майбутніх адміністраторів ЗП(ПТ)О; систематизацію, опрацювання та аналіз експериментальних даних методами математичної статистики; здійснено кількісний та якісний аналіз результатів моніторингових досліджень; узагальнення результатів формувального експерименту.

Узагальнюючий етап експерименту (2020–2021 рр.) полягав у проведенні експериментального спостереження за впливом використання розробленої моделі управління підготовкою май-

бутих адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, зокрема якістю підготовки здобувачів освіти; проведення консультацій, тренінгів і семінарів для безпосередніх учасників освітнього процесу в експериментальних ЗП(ПТ)О, які залучаються до проведення експерименту; реєстрація появи й перевірка достовірності ознак сталого розвитку ЗП(ПТ)О, у тому числі формування підприємницьких навичок у здобувачів освіти збільшення контингенту здобувачів, оцінки педагогічними працівниками оволодіння ключовими компетентностями у здобувачів освіти; формування та узагальнення висновків; розроблення методичних рекомендацій для магістрантів, аспірантів, докторантів, управлінців ЗП(ПТ)О, слухачів системи підвищення кваліфікації щодо використання моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О.

Організація і проведення педагогічного експерименту проводилася у період з 2018 до 2021 року включно та передбачала три взаємозумовлених та пов'язаних етапів. До проведення експериментального дослідження було залучено однаковий кількісно-якісний склад респондентів з урахуванням стажу роботи, кваліфікації, форми навчання, що забезпечило вичерпне відображення генеральної сукупності, сформувало вибірку сукупність та забезпечило її репрезентативність для проведення статистичної обробки даних.

Педагогічний експеримент було організовано за правилом єдиної різниці, що передбачало однаковий склад суб'єктів дослідження за всіма суттєвими для вивчення моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О параметрами, ідентичними умовами проведення, одночасне варіювання факторів, що впливають на об'єкт дослідження. У КГ здійснювалося управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О за традиційним моделями підготовки без інноваційного науково-методичного супроводу. Отже, цілеспрямований вплив на КГ не здійснювався. В ЕГ створювалися передумови для формування моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, визначення організаційно-педагогічних умов управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, застосовувався науково-методичний супровід, апробувалися методичні рекомендації.

До формувального етапу педагогічного експерименту було залучено ЗП(ПТ)О, 114 вступників, 181 здобувачів освіти, 46 роботодавців, 176 педагогічних працівників, 167 випускники, 30 керівники ЗП(ПТ)О із чотирьох областей України (Чернівецька, Сумська, Київська, Дніпропетровська області). Репрезентативність вибірки представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Репрезентативність вибірки респондентів формувального етапу експерименту (2019–2020 рр.)

№ з/п	Назва ЗП(ПТ)О	Вступники	Здобувачі	Педагогічні працівники	Випускники	Роботодавці	Керівники ЗП(ПТ)О
1	ДПТНЗ «Чернівецький професійний ліцей»	10	25	26	21	8	5
2	ДНЗ «Шосткинський центр професійно-технічної освіти»	12	24	23	17	6	5
3	ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей»	15	21	21	23	5	4
4	КНЗ КОР «Васильківський професійний ліцей»	12	22	25	20	7	4
5	Днз «Катюжанське вище професійне училище»	11	25	15	23	4	3
6	ДНЗ «Богуславський центр професійно-технічної освіти»	19	20	28	20	7	3

7	ДПТНЗ «Дніпровський центр професійно-технічної» освіти	17	25	20	24	4	3
8	ДНЗ «Професійний ліцей м.Українки»	18	19	18	19	5	3
Усього:		114	181	176	167	46	30

На констатувальному етапі методом аналізу вивчався стан розробленості проблеми дослідження на теоретичному рівні; методами спостереження, бесіди, інтерв'ю, анкетування, експертного опитування, діагностування, педагогічного консиліуму, математичної статистики – на практичному рівні та методом Дельфі визначалися показники та критерії моделі.

Методом наукового прогнозування розроблено завдання експерименту та конкретні кроки з їх виконання, визначено етапи проведення експерименту. Апробація розробленої моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О потребувала відповідної організації й проведення дослідно-експериментальної роботи на безпосередній базі ЗП(ПТ)О в природних умовах.

З метою визначення первинних умов і доцільності використання моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфер підприємництва у ЗП(ПТ)О були проаналізовані особливості закладів, які брали участь в експериментальному дослідженні. Для цього використовувалися методи аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між такими факторами впливу, як виконання регіонального замовлення, результати працевлаштування, кількісний і якісний склад педагогічних працівників, здійснення інноваційної діяльності, успішність здобувачів освіти, втрата контингенту.

Організаційно-технічна підготовка проведення експерименту проводилася на теоретичному й практичному рівнях. На основі логічного об'єктивного аналізу й системного підходу теоретично визначилася технологія використання моделі управління майбутніми адміністраторами сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О. Практичний рівень передбачав підтвердження правильності визначеного механізму та коригування послідовності виділених концептів і практичних етапів. При цьому застосовувався метод сходження від абстрактного до конкретного з наступним абстрагуванням та ідеалізацією, завдяки чому й були виділені складові моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва та кваліметричних та статистичних методик, які використовувалися в експерименті.

Установлення динамічної рівноваги між процесами узгодження зустрічних потоків інформації та використанням узгодженої інформації на рівні ЗП(ПТ)О підтверджувалося з використанням методики івент-аналізу (аналізу подій із наступною інтерпретацією їхніх результатів).

Отримана інформація сортувалася та аналізувалася за логічно виділеними індикаторами: 1) освітнє середовище; 2) ресурсне забезпечення; 3) педагогічна діяльність; 4) управлінські процеси.

Цільові групи: I група – здобувачі, випускники, вступники, II група – вступники, роботодавці; III група – педагогічні працівники (викладачі і майстри виробничого навчання); IV група – адміністрація ЗП(ПТ)О.

Вивчення, аналіз та інтерпретація даних експертних вимірювань дали можливість не тільки проаналізувати отримані результати, а й адаптувати діяльність відповідних об'єктів дослідження до заданих умов діяльності. Проведення координаційних нарад, групових та індивідуальних консультацій, тренінгів і семінарів з обміну досвідом дозволили всебічно та з максимальною користю використати отримані аналітичні результати для розроблення рекомендацій усім групам учасників експерименту, а особливо для керівників ЗП(ПТ)О щодо використання моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва ЗП(ПТ)О.

Методи педагогічних досліджень – це напрями, способи вивчення педагогічної дійсності. За допомогою методів педагогіка пояснює та прогнозує розвиток окремих педагогічних явищ і фактів, а також тенденції та зміни в педагогічному процесі. Тому швидкість якісних змін і рівень розвитку педагогічної теорії залежить від того, які методи дослідження вона використовує.

Аналіз реального стану наук про освіту, педагогічних і психологічних наук свідчить про необхідність розвитку їх організаційного, кадрового, фінансового та ресурсного забезпечення відповідно до суспільних запитів і викликів сьогодення, а також погодження з європейськими і світовими тенденціями розбудови освітніх та дослідницьких просторів (Сергеева, Микитюк, 2022).

Особливості освітнього процесу вивчити і розкрити нелегко. Педагогічні процеси мають неоднозначний характер. Їх результати залежать від одночасного впливу багатьох причин. Достатньо змінити вплив одного фактору, щоб результати процесу суттєво відрізнялись один від одного. Для педагогічних процесів характерна неповторність. Кількаразове повторення спостережень дає змогу в узагальненій формі формулювати висновки, визначати найхарактернішу тенденцію.

Головним завданням педагогічного експерименту є виявлення порядку в процесі, що вивчається, тобто встановлення закономірності. На основі емпіричних закономірностей освітнього процесу розкриваються теоретичні закони. Закони існують незалежно від того, як повно вони розкриті наукою. Пізнання закону дозволяє зрозуміти його дію і правильно використати в інтересах виховання. Кінцевою метою педагогічного дослідження є виявлення закономірностей і законів (Староста, Товканець, 2015, с. 58–60).

Педагогічне дослідження здійснюються за допомогою цілої системи різноманітних методів. Наведемо їх коротку характеристику

Традиційно-педагогічні методи – педагогічне спостереження, дослідницька бесіда, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, першоджерел, вивчення документації, результатів; педагогічне тестування (англ. test – випробовування, перевірка). Тестування – цілеспрямоване, однакове для всіх досліджуваних обстеження, що проводиться в умовах строгого контролю. Від інших способів обстеження тестування відрізняється простотою, доступністю, точністю, можливістю автоматизації. Це дозволяє об'єктивно виміряти характеристики освітнього процесу, що вивчаються. В освітній практиці використовуються різні тести: успішності, інтелектуального розвитку, діагностики рівня засвоєння знань, умінь, ступеню сформованості багатьох якостей тощо.

Соціологічні методи. Ця група методів проникла в педагогіку з соціології. Застосовується для масового опитування учасників процесів виховання, навчання, освіти, які мають колективний (груповий) характер. Опитування може бути усним (інтерв'ю) або письмовим (анкетування). До соціологічних методів дослідження належать також шкалування і соціометричні методики, порівняльні дослідження. Анкетування – метод масового збору матеріалу за допомогою спеціально розроблених анкет.

У нашому дослідженні використовуються різні типи анкет: відкриті, які вимагають самостійного конструювання відповіді, і закриті, в яких респонденти обирають одну із запропонованих відповідей; анонімні, що дає отримати більшу достовірність результатів; повні, скорочені; пропедевтичні і контрольні та ін. Широко застосовується метод вивчення групової диференціації, який дозволяє аналізувати внутрішні колективні взаємини.

До функцій анкети належать: перевід мети дослідження у питання; стандартизація питань й форм відповідей на них; налагодження зв'язку з респондентами та гарантованість отримання відповідей; можливість комп'ютерної обробки результатів, що прискорює процес аналізу результатів дослідження; перевірка надійності й достовірності оцінок. Анкета складається з трьох частин: вступної, основної та реквізитної частини.

Вступна частина містить звернення до респондента, відзначається проблема та мета дослідження, вказується назва організації, яка проводить дослідження, правила заповнення анкети. Основна частина містить питання, розміщені у певній послідовності: від простих до складних у логічній послідовності. Реквізитна містить відомості про респондентів: вік, стать, соціальний статус, сімейний стан та кількість членів сім'ї, освіта, релігійні погляди, професія тощо. У процесі розробки основної частини анкети необхідно сконцентруватися на вирішенні питання щодо типів питань, які буде використано, їх змісту та кількості, послідовності розташування. Під час складання анкет використовують різні типи питань:

- відкриті (питання формулюється так, що респондент має змогу відповісти на нього своїми словами);
- закриті (питання формулюють з варіантами відповідей на нього);
- напівзакриті (напіввідкриті) (питання передбачають наявність варіантів відповідей та містять варіант самостійної відповіді).

Окрім того питання класифікують за сутністю постановки:

- види закритих питань: альтернативні, питання з вибором відповіді, питання зі шкалою значимості, питання зі шкалою Лайкерта, питання зі шкалою оцінки, семантичний диференціал;
- види відкритих питань: неструктуроване питання, підбір словесних асоціацій, завершення речення.

Кількісні методи. Використовуються в двох основних напрямках: а) для обробки результатів спостережень і експериментів; б) для моделювання, діагностики, прогнозування, компютеризації освітнього процесу. До першої групи входить статистичний метод, у межах якого здійснюється реєстрація, – виявлення певних якостей педагогічних явищ, кількісні підрахунки наявних чи відсутніх якісних даних у певній послідовності, визначення їхнього місцезнаходження серед об'єктів, що вивчаються; шкалування – присвоєння балів чи інших цифрових показників характеристикам, що досліджуються.

Другу групу репрезентує метод моделювання. Це метод створення і дослідження моделей. Наукова модель – уявна чи матеріально реалізована система, яка адекватно відображає предмет дослідження і здатна замінити його так, що вивчення моделі сприяє отриманню нової інформації про цей предмет. Головна перевага моделювання – можливість охопити систему цілісно. Моделювання в педагогіці успішно застосовується для вирішення таких завдань, як поліпшення планування освітнього процесу, оптимізація структури навчального матеріалу, управління пізнавальною діяльністю, управління освітнім процесом та ін. Метод моделювання використовується для вияву й класифікації нових законів, побудови нових теорій та інтерпретації отриманих даних; для вирішення обчислювальних завдань з використанням моделей; для перевірки гіпотези за допомогою тієї чи іншої моделі. Математичні методи допомагають педагогіці доповнити характеристики педагогічних явищ, процесів конкретною інформацією, провести сувору ревізію в досягнутому раніше.

Педагогічний експеримент (лат. *experimentum* – проба, дослід). Суть експерименту як методу дослідження полягає у спеціальній організації педагогічної діяльності учителів і учнів, вихователів і вихованців з метою перевірки й обґрунтування наперед розроблених теоретичних припущень, або гіпотез. Якщо гіпотеза знаходить своє підтвердження в педагогічній практиці, дослідник робить відповідні теоретичні узагальнення і висновки.

Розроблена нами кваліметрична модель перевірялася методом експертного оцінювання (метод Дельфі). Відмінність методу Дельфі полягає в забезпеченні процесу анонімності висловлення власної думки певним експертом, який при цьому має можливість ознайомитись з думками інших експертів з цього питання.

Перевагами методу Дельфі є можливість вільного висловлення експертом своєї думки (в тому числі непопулярної) без огляду на те, як її будуть сприймати інші члени експертної групи. Проведення процесу опитування експертів триває до тих пір, доки не буде досягнуто одностайної думки з того чи іншого спірного питання.

До основних недоліків методу можна віднести значні затрати часу на збір, упорядкування та аналіз інформації, а також неможливість отримання науково обґрунтованого кількісного результату оцінки професійного ризику з урахуванням впливу «людського» та зовнішніх факторів. Метод полягає в проведенні процесу ідентифікації небезпечних подій, що можуть порушити нормальний режим роботи дослідної системи. Основою проведення процесу ідентифікації небезпек є збір інформації про систему та умови її функціонування. Перевагами методу можна вважати можливість його застосування на всіх стадіях життєвого циклу дослідної системи

(навіть ще до етапу проектування, коли інформація про систему є дуже обмеженою), а також проведення процесу ранжирування ризиків та небезпек у межах систем, що вже функціонують (Бочковський, 2016, с. 139).

Аналітичний етап перевіряє узгодженість думок експертів, аналізуючи відповіді. Перевірка нашої моделі проходила в 10 етапів, що характерно для методу Дельфі: 1) формування групи; 2) вибір форуму; 3) розробка питань 1-ої стадії; 4) перевірка питань на формулювання; 5) передача питань сучасникам; 6) аналіз; 7) розробка питань 2-ої стадії; 8) передача питань учасникам; 9) аналіз 10) підготовка доповіді. Розділи з 7 по 9 можуть повторюватися необхідну кількість разів для отримання бажаних результатів.

Експертами, як уже зазначено вище, виступали учасники освітнього процесу та замовники кадрів, які добре обізнані щодо функціонування об'єкту дослідження й здатні до об'єктивної оцінки. Метод експертної оцінки використовувався при визначенні вагомості індикаторів факторів кваліметричної моделі підготовки майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О.

Метод середніх арифметичних рангів реалізується наступною послідовністю дій: 1) обчислюється середнє арифметичне рангів, що були присвоєні об'єктам:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{j=1}^m x_j}{m} \quad (1.1)$$

де \bar{x} – середнє арифметичне оцінок групи експертів, x_j – оцінка j -го експерта $j = \overline{1, m}$, m – кількість експертів.

У дослідженні контрольно-діагностичного блоку, а саме зовнішнього та внутрішнього середовища управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О було використано SWOT-аналіз.

Запровадження будь-яких системних змін в організації освітнього процесу необхідно враховувати становище ЗП(ПТ)О на ринку освітніх послуг – його можливостей (Opportunities) і загроз (Threats) розвитку. Оцінювання можливостей і загроз відбувається на основі їх ступеня впливу та взаємовпливу на розвиток ЗП(ПТ)О. У ході нашого дослідження методом стратегічного аналізу було виокремлено основні зовнішні можливості ЗП(ПТ)О в управлінні підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, що безпосередньо впливають на його внутрішнє середовище:

1. Розроблено методичні рекомендації щодо внутрішньої системи забезпечення якості освіти для ЗП(ПТ)О.

2. Формування ключових компетентностей у випускників

3. Дотримання академічної доброчесності при оцінюванні здобувачів освіти

4. Здійснення інформатизації освітнього процесу

5. Посилення академічної мобільності педагогічних працівників

Перерахуємо основні загрози зовнішнього середовища, що безпосередньо впливають на внутрішнє середовище ЗП(ПТ)О в управлінні підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва:

1. Погіршення умов для ведення бізнесу, економічний спад.

2. Високий рівень трудової міграції.

3. Низька популярність робітничих професій.

4. Складна система тендерних закупівель.

5. Нестабільна політична ситуація в країні.

6. Низька мотивація роботодавців до участі у наповненні освітніх компонентів.

Необхідно зазначити, що можливості і загрози можуть переходити у свою протилежність: невикористана ЗП(ПТ)О можливість може стати загрозою, а вчасно відвернена загроза може стати для ЗП(ПТ)О додатковою можливістю.

При стратегічному аналізі внутрішнього середовища було виокремлено сильні (Strength) і слабкі (Weakness) сторони.

S – Strength – сильна сторона – це позитивна внутрішня тенденція та характеристики ЗП(ПТ)О, яка може бути використана для досягнення стратегічних цілей; внутрішня можливість чи ресурс, який може зумовити формування конкурентної переваги (Даниленко, Карамушка, 2003, с. 200).

У нашому дослідженні ми виділили такі сильні сторони внутрішнього середовища при управлінні підготовкою кваліфікованих робітників сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О:

1. Створено робочу групу з розробки і впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти.
2. Розроблено процедуру внутрішньої експертизи і затвердження освітніх програм.
3. Розроблення освітні програми відповідно до стандартів П(ПТ)О, кваліфікаційних та освітньо-кваліфікаційних характеристик.
4. Уведення додаткових компетентностей та короткострокових програм до освітніх програм
5. Забезпечення якості оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
6. Упровадження інноваційних навчальних технологій.
7. Залучення роботодавців до стратегічного управління та розробки освітніх програм.

Маркетинг освітніх послуг, за своєю сутністю є певним процесом, який передбачає вивчення, формування та задоволення освітніх потреб споживачів через розроблення та надання освітніх послуг на цільових ринках (Рябова, 2017).

W – Weakness – слабка сторона – внутрішня характеристика ЗП(ПТ)О, яка негативно впливає на нього або обмежує його діяльність; вид діяльності, який ЗП(ПТ)О здійснює не досить добре, ресурс чи потенціал, що використовується неповно чи неправильно (Ренькас, 2009, с. 177).

При стратегічному аналізі нами було сформовано слабкі сторони внутрішнього середовища при управлінні підготовкою кваліфікованих робітників сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О:

1. Підготовка педагогічні працівники, залучених до робочої групи, з питань внутрішньої системи забезпечення якості освіти не має системного характеру.
2. Програми навчання педагогічних працівників орієнтовані переважно на підготовку до проведення моніторингових досліджень.
3. Недостатня взаємодія координація діяльності робочих груп у різних підрозділах.
4. Формальний підхід педагогічних працівників до оновлення освітніх програм
5. Психологічна неготовність окремих педпрацівників до роботи з інноваційними технологіями
6. Недостатній маркетинг ринку праці.

Після визначення сильних і слабких сторін ЗП(ПТ)О та врахування можливостей і загроз настає етап встановлення зв'язків між ними. На цьому етапі складається матриця SWOT (рис. 1). Ліворуч від матриці, на двох блоках, випиуються всі сильні і слабкі сторони, а вгорі – можливості і загрози. На перетині блоків утвориться чотири поля: SO (сила і можливості); ST (сила і загрози); WO (слабкість і можливості); WT (слабкість і загрози).

Необхідно дослідити кожне поле шляхом розгляду всіх можливих парних комбінацій і виділити пріоритетні для стратегії розвитку. Для успішного застосування SWOT – аналізу недостатньо тільки ідентифікувати загрози і можливості зовнішнього середовища. Необхідною є також оцінка важливості загроз та можливостей для суб'єкта управління. Для того, щоб оцінити можливості, потрібно визначити для кожної конкретної можливості поле на матриці можливостей.

Існує всього чотири різновиди стратегії відповідно до SWOT-аналізу. Загальна характеристика стратегій зображена в таблиці 2.

Стратегія «Максі – Макс» – це стратегія, яка використовує сильні сторони ЗП(ПТ)О для реалізації зовнішніх можливостей. У цій ситуації ЗП(ПТ)О повинен вживати активні дії для зміцнення своїх позицій на ринку надання освітніх послуг в управлінні підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва, з одночасним забезпеченням якісної підготовки майбутніх

адміністраторів, формуванні ключових компетентностей та поступовим розширенням переліку стейкхолдерів зацікавлених у підготовці даних фахівців (Сергеева, Стойчик, 2020). Сприятливі умови внутрішнього середовища дозволяють підвищити набір учнів за професією використовуючи можливості зовнішнього середовища.

ВНУТРІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	
S Сильні сторони (STRENGTHS)	W Слабкі сторони (WEAKNESSES)
1. Створено робочу групу з розробки і впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти. 2. Розроблено процедуру внутрішньої експертизи і затвердження освітніх програм. 3. Розроблення освітні програми відповідно до стандартів П(ПТ)О, кваліфікаційних та освітньо-кваліфікаційних характеристик. 4. Уведення додаткових компетентностей та короткострокових програм до освітніх програм. 5. Забезпечення якості оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. 6. Упровадження інноваційних навчальних технологій. 7. Залучення роботодавців до стратегічного управління та розробки освітніх програм	1. Підготовка педагогічні працівники, залучених до робочої групи, з питань внутрішньої системи забезпечення якості освіти не має системного характеру. 2. Програми навчання педагогічних працівників орієнтовані переважно на підготовку до проведення моніторингових досліджень. 3. Недостатня взаємодія координація діяльності робочих груп у різних підрозділах. 4. Формальний підхід педагогічних працівників до оновлення освітніх програм. 5. Психологічна неготовність окремих педпрацівників до роботи з інноваційними технологіями. 6. Недостатній маркетинг ринку праці
ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	
O Можливості (OPPORTUNITIES)	T Загрози (THREATS)
Розроблено методичні рекомендації одо внутрішньої системи забезпечення якості освіти для ЗП(ПТ)О. Формування ключових компетентностей у випускників. Дотримання академічної доброчесності при оцінюванні здобувачів освіти. Здійснення інформатизації освітнього процесу. Посиленні академічної мобільності педагогічних працівників. Участь роботодавців у формуванні освітнього компоненту	Погіршення умов для ведення бізнесу, економічний спад. Високий рівень трудової міграції. Низька популярність робітничих професій. Складна система тендерних закупівель. Нестабільна політична ситуація в країні. Низька мотивація роботодавців до участі у наповненні освітніх компонентів.

Рис. 1. Матриця SWOT-аналізу управління підготовкою кваліфікованих робітників сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О.

Таблиця 2

	W > S	S > W
O > T	Стратегія «Максі – Максі»	Стратегія «Міні – Максі»
T > O	Стратегія «Максі – Міні»	Стратегія «Міні – Міні»
W > S – переваги організації домінують над її слабкими сторонами; S > W – більше слабких сторін, ніж переваг; O > T – можливості переважають загрози; T > O – загроз більше, ніж можливостей.		

Стратегія «Максі – Міні» – стратегія, яка використовує сильні сторони ЗП(ПТ)О для подолання загроз. Тобто при такій стратегії ЗП(ПТ)О повинен укріпити свої позиції на ринку надання освітніх послуг у підготовці майбутніх адміністраторів сфери підприємництва.

Якщо слабкі сторони ЗП(ПТ)О більші сильних сторін, а зовнішні можливості більші зовнішніх загроз, то для ЗП(ПТ)О притаманна стратегія «Міні – Максі», яка передбачає підвищення конкурентної позиції ЗП(ПТ)О у підготовці майбутніх адміністраторів сфери підприємництва, з одночасною ліквідацією слабких сторін зовнішнього середовища. Доцільно концентрувати увагу на підвищенні конкурентоздатності майбутніх адміністраторів сфери підприємництва.

Стратегія «Міні – Міні» – стратегія, спрямована на мінімізацію слабких сторін ЗП(ПТ)О та потенційних загроз. Такий ЗП(ПТ)О повинен переглянути можливість підготовки за цією професією й ухвалити рішення щодо перепрофілізації чи відкритті іншої професії сфери підприємництва.

Загальна схема процесу стратегічного управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О наведена в рис. 2.

Рис. 3.2. Загальна схема процесу стратегічного управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О

Джерело: складено автором на основі наявних у науковій галузі джерел (Малюта, 2016, с.49)

Висновки дослідження. Для з'ясування позитивної динаміки розробленої нами моделі управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О, чітко сформовано програму експериментального дослідження, визначено загальну мету, етапи його проведення, мету кожного етапу та визначено очікуваний результат. Для достовірності експериментальної перевірки підібрано оптимальні методи її проведення. Методи педагогічних досліджень – це напрями, способи вивчення педагогічної дійсності. За допомогою методів педагогіка пояснює та прогнозує розвиток окремих педагогічних явищ і фактів, а також тенденції та зміни в педагогічному процесі. Тому швидкість якісних змін і рівень розвитку педагогічної теорії залежить від того, які методи дослідження вона використовує. Також було охарактеризовано методологічну основу експериментальної діяльності.

Для забезпечення обробки інформації в кожному ЗП(ПТ)О було проведено анкетування учасників освітнього процесу: вступників, здобувачів освіти, педагогічних працівників, керів-

ників ЗП(ПТ)О, роботодавців, щодо пріоритетів діяльності закладу за визначеними індикаторами: 1) освітнє середовище; 2) ресурсне забезпечення; 3) педагогічна діяльність; 4) управлінські процеси.

На основі отриманих результатів опитування обиралася стратегія управління підготовкою майбутніх адміністраторів сфери підприємництва у ЗП(ПТ)О. У нашому дослідженні було підтверджено стратегію «Максі – Максі», яка дозволяє використовувати сильні сторони ЗП(ПТ)О для реалізації зовнішніх можливостей. За даним напрямом ЗП(ПТ)О потрібно продовжувати зміцнювати свої позиції на регіональному ринку праці, стимулювати розвиток освітнього середовища ЗП(ПТ)О щодо формування ключових компетентностей майбутніх адміністраторів сфери підприємництва та збільшувати перелік основних замовників кадрів, що дозволить забезпечити їх першим робочим місцем.

Використані джерела

- Аблєєва, І. (2020). SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічного стану підприємств: конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет.
- Бочковський, А. (2016). Теоретичні аспекти універсалізації оцінки професійного ризику в системах управління охороною праці. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*, 14, 134–151.
- Булах, І. (2006). Створюємо якісний тест: навчальний посібник. Київ: Майстер-клас.
- Бурау, Н., Антьонок, В., Півторак, Д. (2021). Методологія наукових досліджень у галузі: практикум. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського.
- Гончаренко, С. (2008). Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця.
- Даниленко, Л. Карамушка, Л. (2003). Освітній менеджмент: Навчальний посібник. Шкільний світ.
- Кремень, В. (2008). Енциклопедія освіти. Київ: Юрінком Інтер.
- Куницька, О. (2017). Використання методу аналітичної ієрархії (методу Сааті). *Науково-технічний збірник «Національного транспортного університету»*. 1(37), 184.
- Малюта, Л. (2016). Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В.
- Панченко, Л. (2018). Математичні та статистичні методи аналізу соціологічної інформації: Практикум. Київ: КПІ ім. І. Сікорського.
- Підласий, І. (1998). Діагностика та експертиза педагогічних проектів: навчальний посібник. Київ.
- Ренькас, Б. (2009). Внутрішнє середовище загальноосвітнього навчального закладу як предмет управлінського аналізу. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 47, 176–179.
- Рябова, З. В. (2017). Маркетинг і логістика освітніх послуг. *Адаптивне управління: теорія і практика: Електронне наукове фахове видання, серія «Педагогіка»*, 4 (6). <http://am.eor.by>.
- Сергєєва, Л. М., Микитюк, С.М. (2022). Впровадження моделі розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики. *Наукові записки малої академії наук: Збірник наукових праць*. 1(23), 101–109.
- Сергєєва, Л.М., Стойчик, Т.І. (2020). Конкурентоздатність як умова професійного становлення фахівців: монографія. Дніпро: Журфонд.
- Сисоєва, С. (2017). Міждисциплінарні педагогічні дослідження в контексті розвитку освітології. *Освітологія*, 6, 26–30.
- Староста, В., Товканець, Г. (2015). Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Мукачево: МДУ.
- Хриков, Є. (2017). Методологія педагогічного дослідження: монографія. Харків.
- Чайченко, Н., Семенов, О., Артюшкіна, Л., Рудь, О. (2015). Науково-педагогічне дослідження: навчальний посібник для магістрантів Суми: СОІППО.
- Bray, M. (2003). Comparative Education in the Era of Globalisation: Evolution, Mission and Roles. *Policy Futures in Education*. 1 (2), 209–224.

- Mitter W. (2009). Comparative Education in Europe. International Handbook of Comparative Education. Part One. Editors Robert Cowen and Andreas M. Kazamias. London – New York: Springer Dordrecht Heidelberg, 87–98.
- Phillips, D. (2006). Comparative Education: Method. *Research in Comparative and International Education*. 1 (1), 301–319.

References

- Ablyeyeva, I. (2020). SWOT-analiz socio-ekonomiko-ekologichnogo stanu pidpry`yemstv: konspekt lekcij. Sumy` : Sums`ky`j derzhavny`j universy`tet. (in Ukrainian).
- Bochkovs`ky`j, A. (2016). Teorety`chni aspekty` universalizaciyi ocinky` profesijnogo ry`zy`ku v sy`stemax upravlinnya oxoronoyu praci. Visny`k L`vivs`kogo derzhavnogo universy`tetu bezpeky` zhy`ttyediyal`nosti, 14, 134–151. (in Ukrainian).
- Bulax, I. (2006). Stvoryuyemo yakisny`j test: navchal`ny`j posibny`k. Ky`yiv: Majster-klas. (in Ukrainian).
- Burau, N., Ant`onyuk, V., Pivtorak, D. (2021). Metodologiya naukovy`x doslidzhen` u galuzi: prakty`kum. Ky`yiv: KPI im. Igorya Sikors`kogo. (in Ukrainian).
- Goncharenko, S. (2008). Pedagogichni doslidzhennya. Metodologichni porady` molody`m naukovcyam. Ky`yiv-Vinny`cya. (in Ukrainian).
- Danylenko, L. Karamushka, L. (2003). Osvitnij menedzhment: Navchal`ny`j posibny`k. Shkil`ny`j svit. (in Ukrainian).
- Kremen`, V. (2008). Ency`klopediya osvity`. Ky`yiv: Yurinkom Inter. (in Ukrainian).
- Kuny`cz`ka, O. (2017). Vy`kory`stannya metodu anality`chnoyi iyerarxiyi (metodu Saati). Naukovo-texnichny`j zbirny`k «Nacional`nogo transportnogo universy`tetu». 1(37), 184. (in Ukrainian).
- Malyuta, L. (2016). Strategichne upravlinnya innovacijny`m rozvy`tkom pidpry`yemstva: navchal`ny`j posibny`k. Ternopil` : FOP Palyany`cya V. (in Ukrainian).
- Panchenko, L. (2018). Matematy`chni ta staty`sty`chni metody` analizu sociologichnoyi informaciyi: Prakty`kum. Ky`yiv: KPI im. I. Sikors`kogo. (in Ukrainian).
- Pidlasy`j, I. (1998). Diagnosty`ka ta eksperty`za pedagogichny`x proektiv: navchal`ny`j posibny`k. Ky`yiv. (in Ukrainian).
- Ren`kas, B. (2009). Vnutrishnye seredovy`shhe zagal`noosvitn`ogo navchal`nogo zakladu yak predmet upravlins`kogo analizu. Visny`k Zhy`tomy`rs`kogo derzhavnogo universy`tetu. Pedagogichni nauky`. 47, 176–179. (in Ukrainian).
- Ryabova, Z. V. (2017). Markety`ng i logisty`ka osvitnix poslug. Adapty`vne upravlinnya: teoriya i prakty`ka: Elektronne naukove faxove vy`dannya, seriya «Pedagogika», 4 (6). <http://am.eor.by>. (in Ukrainian).
- Sergeyeva, L. M., My`ky`tyuk, S.M. (2022). Vprovadzhennya modeli rozvy`tku zakladu profesijnoyi (profesijno-texnichnoyi) osvity` na zasadax pedagogichnoyi logisty`ky`. Naukovi zapy`sky` maloyi akademiyi nauk: Zbirny`k naukovy`x pracz`. 1(23), 101–109. (in Ukrainian).
- Sergeyeva, L.M., Stojchy`k, T.I. (2020). Konkurentozdatnist` yak umova profesijnogo stanovlennya faxivciv: monografiya. Dnipro: Zhurfond. (in Ukrainian).
- Sy`soyeva, S. (2017). Mizhdy`scy` plinami pedagogichni doslidzhennya v konteksti rozvy`tku osvitologiyi. *Osvitologiya*, 6, 26–30. (in Ukrainian).
- Starosta, V., Tovkanecz`, G. (2015). Metodologiya ta metody` naukovo-pedagogichny`x doslidzhen`: navchal`no-metody`chny`j posibny`k. Mukachevo: MDU. (in Ukrainian).
- Xry`kov, Ye. (2017). Metodologiya pedagogichnogo doslidzhennya: monografiya. Xarkiv. (in Ukrainian).
- Chajchenko, N., Semenog, O., Artyushkina, L., Rud`, O. (2015). Naukovo-pedagogichne doslidzhennya: navchal`ny`j posibny`k dlya magistrantiv Sumy`: SOIPPO. (in Ukrainian).
- Bray, M. (2003). Comparative Education in the Era of Globalisation: Evolution, Mission and Roles. *Policy Futures in Education*. 1 (2), 209–224. (in English).
- Mitter W. (2009). Comparative Education in Europe. International Handbook of Comparative Education. Part One. Editors Robert Cowen and Andreas M. Kazamias. London – New York: Springer Dordrecht Heidelberg, 87–98. (in English).
- Phillips, D. (2006). Comparative Education: Method. *Research in Comparative and International Education*. 1 (1), 301–319. (in English).

Liliia Ukleina, Deputy Director for educational work, State educational institution «Bohuslav Center of Vocational and Technical Education», Ukraine.

Research interests: *development of professional and technical education, self-improvement of the individual, global trends in the development of professional and technical education.*

PREPARING FUTURE ADMINISTRATORS IN THE FIELD OF ENTREPRENEURSHIP AT A VOCATIONAL (VOCATIONAL-TECHNICAL) EDUCATION INSTITUTION.

Abstract. The article describes the organization of the experimental work, proves the effectiveness of the model of management of training of future business administrators in a vocational education institution by presenting the results of the study and provides methodological recommendations for its practical implementation in educational practice.

The main purpose of this article is to develop and test a model of managing the training of future administrators.

The organization and conduct of the pedagogical experiment was carried out in the period from 2018 to 2021 and consisted of three interrelated stages: stating, formative, and generalizing. The same quantitative and qualitative composition of respondents was involved in the experimental study, taking into account the length of service, qualifications, form of education, which ensured a full reflection of the general population, formed a sample population and ensured its representativeness for statistical data processing.

Keywords: model of management; institution of vocational (vocational-technical) education; management of training; training of future administrators.